

Opinia
Państwowej Rady Ochrony Przyrody
nt. projektu Strategii ochrony mokradeł w Polsce na lata 2024–2034

Projekt *Strategii ochrony mokradeł w Polsce na lata 2024–2034*, przekazany Radzie do zaopiniowania, trafnie i prawidłowo ujmuje zagrożenia i potrzeby zachowania i odtwarzania mokradeł w Polsce. Dokument dobrze identyfikuje problemy ekosystemów mokradłowych i przyczyny ich postępującej degradacji; celnie proponuje też odpowiednie rozwiązania. Strategia dostrzega nie tylko przyrodnicze wartości mokradeł, ale eksponuje *usługi ekosystemów mokradłowych*; w tym ich znaczenie dla akumulacji węgla i kształtowania stosunków wodnych (a tym samym dla ograniczania zmian klimatycznych oraz adaptacji do nich). Słusznie zwraca uwagę, że degradacja mokradeł oznacza nie tylko szkodę przyrodniczą, ale także znaczące szkody dla innych dziedzin życia ludzi i gospodarki. Znaczenie wdrożenia tej strategii znacznie wykracza poza sferę ochrony przyrody. Równocześnie, wdrożenie to wymaga współdziałania wielu zarządców i użytkowników mokradeł.

Wskazane w Strategii działania są niezbędne dla skutecznej ochrony mokradeł w naszym kraju. Bez ich skutecznej realizacji stan ekosystemów mokradłowych będzie ulegał dalszemu pogorszeniu lub będą one zanikać, a efektem tego będzie m.in. pogłębienie skutków katastrofy klimatycznej. Jeżeli nie wdrożymy Strategii, a po 2034 r. nie będziemy kontynuować wyznaczonego nią kierunku, to niewłaściwe gospodarowanie na polskich torfowiskach będzie nadal przyczyniać się do pogłębiania zmian klimatu, przez roczną emisję 34 mln ton ekwiwalentu CO₂, a polskie rzeki nigdy nie osiągną *dobrego stanu ekologicznego*.

W opinii PROP nie można dłużej zwlekać z wdrożeniem zaproponowanych w Strategii działań – z każdym upływającym rokiem degradacja mokradeł Polski staje się głębsza i w coraz większym zakresie nieodwracalna.

Rada pozytywnie opiniuje przedstawiony projekt Strategii i uważa, że jak najszybciej należy przejść do jej wdrażania.

Wdrożenie to powinno być ambitne i bardzo staranne. Szczególnej uwagi wymaga proponowane etapowanie niektórych zadań. Podkreślamy w szczególności następujące aspekty:

1. Zaproponowane etapowe wdrożenie niektórych ambitnych zadań, w szczególności dotyczących wykupu gruntów i nawadniania torfowisk, tj. wdrożenie ich najpierw (w latach 2024–2026) na wybranych *obszarach pilotażowych*, a po 2026 r. – z uwzględnieniem doświadczeń pilotażu – w całej Polsce, może być trafnym pomysłem. Taki pilotaż, jeśli zostanie dobrze zorganizowany, może umożliwić wypróbowanie i dopracowanie poszczególnych instrumentów wdrożeniowych. Nie może jednak trwać zbyt długo, bo ogólnokrajowe wdrożenie tych zadań jest bardzo pilne. Zadania przewidziane do etapowego wdrażania (pilotaż + późniejsze wdrożenie w całej Polsce) to instrumenty kluczowe dla ochrony mokradeł w Polsce.

Jasno sprecyzowanym celem pilotażu powinno być zdobycie praktycznych doświadczeń i wypracowanie jak najlepszych metod wdrożenia zadań Strategii, a nie rewizja Strategii w 2027 r.

2. Warunkiem powodzenia pilotażu jest bardzo dobre przygotowanie jego wdrożenia – w tym zapewnienie środków finansowych i podstaw prawnych, umożliwiających wydatkowanie tych środków zgodnie z założeniami, ambicją, sensem i celem pilotażu. Konieczne jest również zapewnienie odpowiednich zasobów ludzkich do realizacji pilotażu. Pilotaż musi w latach 2024–2026 przetestować działania niestandardowe. Musi w szczególności przetestować np. nowe ekoschematy lub programy rolnośrodowiskowe nieujęte w Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 – trzeba więc zapewnić podstawy prawne i środki finansowe do takiego testowania w odpowiedniej skali. Musi przetestować wykupy przez zarządców wód gruntów niebędących wodami – do tego oprócz funduszy niezbędne są odpowiednie podstawy lub interpretacje prawne.

Jeżeli nie znajdziemy metod skutecznego i powszechnego wdrożenia zadań objętych pilotażem, tj. jeśli pilotaż tylko potwierdzi trudność lub brak możliwości ich realizacji, to cele Strategii nie zostaną osiągnięte. Oznacza to będzie bezradność polskich władz publicznych w zakresie ochrony mokradeł i wdrożenia Konwencji Ramsar¹.

3. Wybór obszarów pilotażowych powinien ujmować przykłady całego spektrum różnorodnych sytuacji przyrodniczych, hydrologicznych, socjologicznych, gospodarczych i własnościowych. Wybór z klucza obszarów Ramsar może być do tego niewystarczający. Wydaje się, że brakuje np. obszarów reprezentujących sytuacje typowe dla Mazowsza (choćby Bagno Całowanie), Kujaw i Wielkopolski (dolina Noteci) i dla krajobrazów polodowcowych Pomorza (np. Pojezierze Bytowskie lub Puszcza Drawska). Wybór obszarów pilotażowych należałoby rozszerzyć także o proponowane nowe obszary Ramsar (dla zapewnienia spójności z zadaniem 3.3.A).
4. W fazie wstępnej wdrażania Strategii (2024–2026), oprócz zadań zaproponowanych już do tej fazy, powinny być wdrożone w skali całej Polski także zadania:

1.2.B. *Usunięcie bezwzględnej konieczności koszenia roślinności w pakiecie Torfowiska w PRŚK;*

1.4.C. *Zobowiązanie do podawania pełnego składu podłoży ogrodniczych przy sprzedaży tych podłoży (również przez Internet);*

---

¹ Przykładem ostrzegawczym może być sytuacja Bagna Wizna, torfowiska ulegającego degradacji wskutek dawniejszych melioracji. Wymogi ochrony obszaru Natura 2000 i potrzeby torfowiska są tu sprzeczne z oczekiwaniami rolników, chcących kontynuować osuszanie torfowiska i użytkowanie łąk na przesuszonych torfach. Próby znalezienia rozwiązania sytuacji, m.in. opracowanie specjalistycznej ekspertyzy, propozycji strefowania obszaru i znalezienia rozwiązań kompromisowych, godzących potrzeby przyrody, ochrony torfowiska i interesy rolników, jak na razie – pomimo dobrych chęci organu ochrony przyrody – nie zostały wdrożone, a na przeszkodzie stoją: brak atrakcyjnej oferty dla rolników i podstaw prawnych do jej złożenia, brak środków finansowych, brak jasnego wskazania: kto powinien być odpowiedzialny za wdrożenie koncepcji, w tym za budowę przetamowań ograniczających odpływ wody. Bagno Wizna jest częścią jednego z obszarów pilotażowych – przełamanie niemożności do jego ochrony będzie m.in. testem, czy pilotaż został prawidłowo zrealizowany.

- 1.4.B. *Wprowadzenie systemu dobrowolnego certyfikowania wprowadzanych na rynek produktów i usług, które zostały wytworzone z użyciem podłoży ogrodniczych (np. warzywa, grzyby, rośliny doniczkowe, sadzonki drzew, usługi ogrodnicze) pod kątem zawartości torfu w tych podłożach;*
- 1.4.E. *Wypracowanie instrumentów finansowych regulujących eksploatację i obrót torfem;*
- 1.6.B. *Wprowadzenie rozwiązań stymulujących spółki wodne do wykonywania retencji wody i zapobiegania odwodnieniom;*
- 2.1.C. *Weryfikacja poborów wód i innego korzystania z wód, pod kątem – czy nie jest nadmierna z punktu widzenia ochrony ekosystemów wodnych i od wód zależnych;*
- 2.2.C. *Premie i dopłaty dla rolników za podtrzymywanie obecności bobrów nad ciekami;*
- 2.4.C. *Aktualizacja aPZRP i szersze zaplanowanie odzyskiwania dużych obszarów zalewowych.*

Nie ma powodu, by realizację tych zadań odkładać na okres po 2026 r. Zadania te mają charakter wstępny, porządkujący uwarunkowania i umożliwiające realizację dalszych działań poprawiających stan mokradeł, dlatego powinny być wdrożone niezwłocznie.

Konieczne jest także rozpoczęcie już w latach 2024–2026 realizacji zadania 1.1.B. *Przeprowadzenie wielkoskalowej, kompletnej inwentaryzacji torfowisk i gleb torfowych w Polsce*, choć jego finalizacja może wymagać więcej czasu.

Zadanie 1.3.B *Upowszechnienie powtórnego nawadniania torfowisk jako działania ochronnego w PZO* powinno być zrealizowane przez:

- w latach 2024–2026: przeglądową analizę wszystkich PZO pod kątem potrzeby ujęcia w nich powtórnego nawadniania torfowisk jako narzędzia ochrony siedlisk przyrodniczych; identyfikację potrzeb zmian PZO;
- w latach 2025–2034: aktualizację odpowiednich PZO, wprowadzenie do nich potrzebnych zmian i rozpoczęcie wdrażania działań ochronnych.

- 5. Zadania 2.3.F. *Wykup przez Wody Polskie terenów przyrzecznych niezbędnych do przeprowadzania normalnego przepływu ponadkorytowego lub niezbędnych do renaturyzacji rzek* oraz 2.4.D. *Wykupy terenów i obiektów niezbędnych do wdrożenia opcji korzystniejszych środowiskowo w zakresie zarządzania ryzykiem powodziowym, w tym wykupy terenów zalewowych przeznaczonych do odtworzenia, oraz w uzasadnionych przypadkach wykupy narażonych na zalew obiektów i przesiedlenia mieszkańców* są trudne i ambitne, więc z merytorycznego punktu widzenia zasadna byłaby, w fazie wstępnej w latach 2024–2026, ich koncentracja na obszarach pilotażowych. Jednak, „rzeczne” obszary pilotażowe nie muszą być tożsame z obszarami pilotażu torfowiskowego. Obszary priorytetowe w zakresie renaturyzacji rzek zostały wskazane w Krajowym Programie Renaturyzacji Wód Powierzchniowych.

Należy jednak pamiętać, że 2027 r. jest wg Ramowej Dyrektywy Wodnej niederogowalnym już terminem osiągnięcia celów środowiskowych, co w praktyce oznacza, że do tego czasu powinny być przynajmniej wdrożone wszystkie działania renaturyzacyjne niezbędne do osiągnięcia tych celów. Odkładanie wdrożenia tych zadań na okres po 2026 r. i czekanie na doświadczenia z pilotażu będzie więc świadomym naruszeniem zobowiązań wynikających z dyrektywy. W wyniku zaniedbań w poprzednich latach, w zasadzie nie ma już czasu na pilotaż.

Oprócz powyższych kluczowych uwag dotyczących wdrażania Strategii, poniżej przedstawiamy uwagi szczegółowe do przedstawionego dokumentu. Mają one charakter uszczegóławiający i doprecyzowujący. Mogą przyczynić się do ulepszenia dokumentu i do lepszego interpretowania zakresu poszczególnych zadań; nie wpływają jednak na przedstawioną wyżej generalną ocenę Strategii.

1. W tekście Strategii jako cel strategiczny przyjęto *Poprawę stanu różnorodności biologicznej torfowisk o 30% i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych z torfowisk*. Być może popełniono tu omyłkę pisarską, ale – ponieważ jest to cel strategiczny – koniecznie wymaga ona poprawienia, gdyż rażąco zniekształca sens merytoryczny stawianego celu.

Różnorodność biologiczna w znaczeniu, o które tu chodzi, oznacza naturalne zróżnicowanie przyrody, co nie jest łatwo mierzalne, a zwłaszcza nie przekłada się na skalę linearną. Stawianie za cel jej „poprawienia” o 30% nie ma więc sensu i nie wiadomo, jak miałyby być interpretowane. Natomiast ograniczenie emisji gazów cieplarnianych z torfowisk jest łatwo mierzalne i dotyczący go cel powinien być ilościowy. W konsekwencji, celem powinno być *Poprawa stanu różnorodności biologicznej torfowisk i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych z torfowisk o 30%* – tak, jak prawidłowo podano w streszczeniu Strategii.

Warto przy okazji przypomnieć, że Polska jest jednym z głównych emitentów gazów cieplarnianych z osuszonych torfowisk na świecie, w związku z czym spoczywa na niej duża odpowiedzialność za globalną redukcję emisji z torfowisk. Emisje gazów cieplarnianych pochodzące z osuszonych torfowisk w naszym kraju stanowią największe źródło emisji z sektora rolniczego. Strategia musi stawiać konkretny i ambitny cel w zakresie jej ograniczenia. Ze zobowiązań międzynarodowych wynika, iż w skali świata konieczna jest ścieżka do wyzerowania emisji gazów cieplarnianych z osuszonych torfowisk do roku 2050. Zakładając postępowanie liniowe, w latach 2024–2034 należałoby w tym celu osiągnąć 38%, a nie tylko 30% redukcji. Jak przypuszczamy, w celu Strategii uwzględniono jednak, że przywracanie właściwych warunków wodnych torfowisk będzie – ze względu na trudności – początkowo względnie powolne, a dopiero z czasem nabierze pełnego rozpędu, więc realizacja 30% potrzeb do 2034 r. wciąż mieści się w granicach realistycznej ścieżki do celu na 2050 r.

2. Część diagnostyczną strategii warto uzupełnić o analizę przyczyn fiaska poprzedniej Strategii ochrony obszarów wodno-błotnych w Polsce (2006–2013). Te same czynniki mogą utrudnić realizację aktualnej strategii.

3. Warto mocniej zaakcentować elementy spójności Strategii z *Unijną strategią na rzecz Różnorodności Biologicznej 2030 – przywracanie przyrody do naszego życia*, w tym omówić następujące zagadnienia:
- Czy i w jakim stopniu Strategia przyczyni się do osiągnięcia celu objęcia 30% terytorium UE obszarami chronionymi, w tym 1/3 ochroną ścisłą?
  - Dla jakich gatunków i siedlisk związanych z mokradłami Strategia zapewni poprawę ich stanu ochrony lub przynajmniej zainicjowanie trendu w kierunku tej poprawy, a dla jakich gatunków i siedlisk jej realizacja oznaczać będzie utrzymanie obecnego trendu negatywnego?
  - Na jakiej części arealów mokradłowych siedlisk przyrodniczych wymagających działań odtworzeniowych wdrożenie potrzebnych działań nastąpi do 2030 r., a na jakiej do 2034 r.?
4. Oszacowano koszty wdrożenia Strategii, ale celowe byłoby porównanie ich z korzyściami ekonomicznymi, jakie przyniesie jej realizacja. Przynajmniej niektóre usługi ekosystemów mokradłowych, jak np. akumulacja węgla czy retencja wody, są względnie łatwe do wyceny. Przepuszczalnie wartość usług ekosystemów mokradłowych odtworzonych dzięki realizacji Strategii może kilkukrotnie przewyższyć koszty realizacji.
5. Zgodnie z przepisami regulującymi aktualnie Wspólną Politykę Rolną UE, państwa członkowskie są zobowiązane do wprowadzenia warunków otrzymywania przez rolników dopłat bezpośrednich. – tzw. norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (GAEC). Jedną z takich norm ma być norma GAEC 2, wymagająca *ochrony torfowisk i terenów podmokłych* (Polska korzysta obecnie z okresu przejściowego, wprowadzenie tej normy będzie obowiązkowe od 2025 r.). Przepisy UE pozostawiają państwom członkowskim swobodę co do kształtowania krajowych przepisów realizujących normę.
- Strategia słusznie wskazuje, że wprowadzenie i egzekwowanie tej normy będzie instrumentem realizacji celu operacyjnego 1.5.A. *Torfowiska nie są użytkowane jako pola orne*. Jest to zgodne z obecnymi deklaracjami Ministerstwa Rolnictwa, wg których norma ma być wdrożona tylko jako warunek nieprzekształcania użytków zielonych na pola orne.
- Zdaniem PROP, sensem normy GAEC 2 jest jednak także ochrona torfowisk i terenów podmokłych przed przekształceniami wynikającymi z ich odwaniania; nawet gdy nadal stanowią użytki zielone. Należałoby to odzwierciedlić w krajowych przepisach wprowadzających warunek. Wówczas wprowadzenie i egzekwowanie tej normy stałoby się także instrumentem realizacji celu operacyjnego 1.6. *Żadne nowe torfowiska nie są osuszane, a istniejące systemy odwadniające nie są pogłębiane*.
- Sugerujemy, by strategia wskazała na potrzebę właściwego ukształtowania krajowego brzmienia normy, a w konsekwencji na jej zastosowanie także jako instrumentu realizacji celu 1.6.
6. Zadanie 1.8.A *Zobowiązanie do uwzględniania ochrony siedlisk torfowiskowych w planach urządzenia lasu – wdrażanie zapisanego w ustawie o lasach obowiązku zachowania naturalnych bagien i torfowisk, rozumianego także jako zapobieganie*

postępującej degradacji torfowisk przekształconych warto uzupełnić dodając: *bagien i torfowisk (zarówno niezalesionych, jak i zajętych przez drzewostany)*. Takie doprecyzowanie jest istotne, ponieważ obecnie powszechna jest interpretacja art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy o lasach zawężająca rozumienie „bagien i torfowisk w lasach” tylko do powierzchni nieleśnych, tj. ujętych w ewidencji leśnej jako „bagna”. Tymczasem przepis ten powinien być rozumiany jako obejmujący także lasy na glebach torfowych – na siedliskach bagiennych.

Elementem wdrożenia zadania powinno być opracowanie standardu właściwego ujmowania ochrony bagien, torfowisk, lasów na siedliskach bagiennych i innych mokradeł w lasach *w planie urządzenia lasu, programie ochrony przyrody, planie gospodarowania zasobami wodnymi w lasach i prognozie oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko*, pociągające za sobą odpowiednie zmiany Instrukcji urządzania lasu z 14 grudnia 2023 r., co warto wskazać w opisie zadania.

7. Zadanie 1.8.B. *Interpretacja lub korekta przepisów i jasne procedury, umożliwiające przeznaczenie lasów na siedliskach bagiennych (w tym olsów) wyłącznie do celów wodochronnych, ochrony torfowisk i ochrony różnorodności biologicznej, tj. do wyłączenia ich z pozyskania drewna* jest zbieżne z niezależnym procesem *wzmacniania ochrony lasów cennych przyrodniczo i ważnych społecznie*, deklarowanym przez MKiŚ, co warto podkreślić w tekście. Procedury wyłączenia niektórych lasów z funkcji produkcyjnej powinny być wypracowane dla wszystkich lasów, a następnie zaaplikowane do wszystkich lasów na siedliskach bagiennych. Wyłączenie z produkcji i przeznaczenie wyłącznie do funkcji pozaprodukcyjnych powinno dotyczyć typów siedliskowych lasu BB, BMb, LMb, OI, OIJ oraz ich analogów wyżynnych i górskich, niezależnie od aktualnego stopnia ich uwodnienia (siedliska przesuszone powinny być nawodnione).
8. Sformułowanie i opis zadania 1.9. *Torfowiska są obowiązkowo uwzględniane w OOŚ inwestycji* proponujemy rozszerzyć i uszczegółwić. Oprócz samego uwzględniania torfowisk w ocenach oddziaływania na środowisko, potrzebne są także korekty przepisów naprawczych stosowanych w sytuacji braku oceny lub w przypadku zaistnienia oddziaływań nieuwzględnionych w ocenie. Przepisy muszą skutecznie zapobiegać² nieautoryzowanej przez odpowiedni organ utracie bagien i torfowisk, bo taka utrata jest nieodwracalna. Potrzebny byłby więc także instrument prawny umożliwiający szybkie i skuteczne wstrzymywanie realizacji przedsięwzięć i działań niszczących torfowiska w przypadku ujawnienia istotnych uwarunkowań środowiskowych nieuwzględnionych w decyzji środowiskowej lub w innej decyzji zezwalającej na przedsięwzięcie.

---

² Przykładem nieskuteczności obecnych instrumentów jest sytuacja torfowiska w Starym Stręczynie w gm. Cyców w woj. lubelskim. Udzielono tam zgody na eksploatację torfu, która została podjęta i jest prowadzona, bez wiedzy, że stanowi ono cenne skupienie chronionych i zagrożonych gatunków mechowiskowych, w tym ściśle chronionego, występującego tu na jednym z dwóch stanowisk w całej pd-wsch. Polsce *Pseudocalliergon trifarium*. Interwencje podjęte w RDOŚ w tej sprawie jak dotąd nie przyniosły żadnego rozwiązania sprawy ani nawet nie doprowadziły do wszczęcia postępowań w kierunku znalezienia takiego rozwiązania, a eksploatacja torfu jest nadal prowadzona, stopniowo pochłaniając torfowisko.

9. Stosowne i konieczne jest zadanie 1.10.A, tj. *Zmiany prawne zapewniające ochronę torfowisk jako obszarów kluczowych dla ochrony przyrody, mitygacji zmiany klimatu i adaptacji do niej, w tym rozwiązań związanych z planowaniem przestrzennym*. Warto doprecyzować możliwe sposoby wprowadzenia takich przepisów (np. odrębna ustawa o ochronie torfowisk; rozdział o ochronie torfowisk i ich funkcji ekologicznych zamiast obecnych przepisów o ochronie gleb torfowych w ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych; nowy rozdział w ustawie o ochronie przyrody; wprowadzenie zagadnień usług ekosystemów i zielonej infrastruktury do ustawy o planowaniu przestrzennym). Proponujemy także dodanie osobnego zadania, obejmującego wdrożenie tych zmian ogólnych w konkretnych sytuacjach, w tym w szczególności:
- a) uzupełnienie systemu obszarów chronionych o nowe rezerwy przyrody chroniące cenne, a nieobjęte dotąd ochroną mokradła (w szczególności torfowiska) – szacunkowe potrzeby objęcia taką ochroną dotyczą kilkuset obiektów w całej Polsce;
  - b) wytyczne dla gmin do ujmowania ochrony mokradła i dostarczanych przez nie usług ekosystemów w planach ogólnych gmin; wytyczne dla RDOŚ dotyczące niezbędnego zakresu ujęcia ochrony mokradła i dostarczanych przez nie usług ekosystemów w prognozach oddziaływania na środowisko planów ogólnych gmin; krajowy monitoring ujmowania przez gminy zagadnień mokradłowych w planach ogólnych – w związku z koniecznością sporządzenia w najbliższych latach planów ogólnych dla wszystkich gmin w Polsce.
10. Od czasu sporządzenia projektu Strategii, przyjęto plany gospodarowania wodami w dorzeczach, tylko częściowo uwzględniając w nich ustalenia Krajowego programu renaturyzacji wód powierzchniowych³. Tymczasem, termin do którego obowiązują obecne plany (2027 r.) jest tożsamy z niederogownym już ostatecznym terminem osiągnięcia celów środowiskowych wg ramowej Dyrektywy Wodnej. Niewystarczające jest więc uzupełnienie w PGW potrzeb renaturyzacji dopiero przy kolejnej aktualizacji tych planów. Obecnie zadanie 2.3.C. powinno więc zakładać: *pełne ujęcie w planach gospodarowania wodami potrzeb renaturyzacji wód w zakresie niezbędnym do osiągnięcia celów środowiskowych – rewizję obowiązujących PGW w toku cyklu ich obowiązywania*.
11. Wśród potencjalnych nowych obszarów Ramsar sugerujemy rozważyć także przykłady ekosystemów rzecznych; np. system rzeczny Drawy i Płocicznej, Wisłę Środkową, Bug.
12. Wśród instrumentów edukacyjnych dla Celu 2.3. warto dodać „przeszkolenie kadr Wód Polskich oraz architektów, planistów i inżynierów z zakresu technicznych i nietechnicznych sposobów renaturyzacji cieków” – obecnie na rynku jest wyjątkowo niewielu specjalistów od renaturyzacji rzek, a do wdrażania zaplanowanych działań

---

³ Szczegółowa analiza została przedstawiona w raporcie I. Biedroń *Ocena stopnia uwzględnienia Krajowego Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych w projektach drugiej aktualizacji Planów Gospodarowania Wodami (II aPGW) wraz z rekomendacjami do II aPGW dla WWF*, dostępnym na <https://zdrowarzeka.pl>.

z Krajowego programu renaturyzacji wód powierzchniowych popyt na tego typu specjalizację będzie szybko rósł.

13. W zadaniu 2.5.A. *Wpisanie wiedzy i umiejętności z zakresu renaturyzacji rzek w podstawach programowych kwalifikacji dla zawodu rolnik oraz dla zawodu leśnik (zadanie komplementarne do zadania 1.11.A) warto dodać „(...) dla zawodu rolnik, leśnik oraz technik budownictwa wodnego”.*

dr inż. Andrzej Kepel
przewodniczący PROP
[podpisano elektronicznie]

Otrzymują:

- Pan Mikołaj Dorożala, Podsekretarz Stanu, Główny Konserwator Przyrody
- Pani Dagmara Tkaczyk, Departament Ochrony Przyrody MKiŚ
- a/a